

Vil bli den første klimanøytrale by

Agderposten

23. august

2007

Arendal vil bli landets første klimanøytrale kommune. Det kunn- gjorde ordfører Torill Rolstad Larsen under GRID Arendals presse- konferanse i går kveld.

MORTEN W. JØRGENSEN

morten@tvn.no 91341488

Det er samlet både Norske ek- sperter og folk fra FN-systemet i Arendal i dag for å diskutere hvordan FN kan bli klimanøy- tralt.

Møtet ble lagt til Arendal for- di Norge har vært tydelige på at de ønsker å støtte dette FN-ini- tiativet, og fordi GRID stiller i første rekke når det kommer til å gjøre egen bedrift klimanøy- tral.

- Det å være klimanøytral be- tyr at du måler de utslippene du har av klimagasser for deretter å redusere disse på forskjellig vis. Det du sitter igjen med etter re-

KLIMABY: Ordfører Torill R. Larsen , statssekretær i Miljøverndepartementet, Henriette Westerlin, spesialrådgiver for GRID Arendal, Svein Tveitdal, og FN Direktør Janus Pasztor skal alle diskutere klimanøytralitet i Arendal i dag.

**KORTREIST KVALITET
I LOKALSAMFUNNET**

BARRIERER I ARBEIDET

(IKKE MÅLE MED EN GANG, MEN TENKE NOEN ÅR FREM)

FRA TILTAK

TIL INSTITUSJON- ALISERING

På vei mot lavutslippssamfunnet

Årlig klimaregnskap for egen drift

Klimaregnskapet gir godt grunnlag for å sette inn tiltak på riktig sted.

Klima- og energiplan

Klimaplanen har prioritert tiltakene.

Noen av hovedpunktene er:

Utfasing av oljekjeler

Pr 2015 er Arendal oljefri.

Miljøfyrtårnsertifisering

Alle kommunale virksomheter skal sertifiseres. Nå er 80 % sertifisert.

Legger til rette for at private virksomheter og arrangementer kan sertifiseres.

På vei mot lavutslippssamfunnet

Kjøper strøm med opprinnelses- garanti

Redusere energibruk i kommunale bygg

- Redusere energibruk med 20 % innen 2020
- Metangass fra avfallsdeponiet til fjernvarme
- Sentralstyringsanlegg i alle bygg
- Temperaturreguleringer i alle bygg, bestemt temperaturen i klasserom og på bosenter.
- Saulekilen renseanlegg lager strøm av kloakk

Lavutslippsbiler

- Økt fra 10 til 50 elbiler i våre tjenester.
- Etablert elbilpool på rådhuset.
- Bygd ut ladeinfrastruktur.

Driver kraftverk på byens kloakk

Her viser overingeniør Knut Berg-Larsen stolt frem Arendal kommunes nye kraftverk. Ved hjelp av innbyggernes kloakk

produseres massevis av strøm. Nå viser andre kommuner interesse for prosjektet.

NYHETER side 4-5

På vei mot lavutslippssamfunnet

at AKTUELT

STRØM- SENTRALEN

Fra en sentral på Bjorbekk kontrolleres energiforbruket i 70 prosent av alle kommunale bygg i Arendal.

GRETE A. HUSEBØ
gah@arendalstidende.no

RØDT LYS:
Det er ikke grønt lys i alle ledd når alarmen for Stinta skole går. Foto: Linda Christensen

Tre menn sitter foran 15 skjermer i et lite rom i Arendal Eiendom Kommunale foretaks lokaler på Bjorbekk. Herfra kontrollerer prosjektleder Jarl Bollmann Pedersen, Arvid Danielsen og Frode Pedersen energiforbruket i stort sett alle kommunale bygg, unntaket er en del eldre barnehager. Gruppas offisielle navn er E.O.S-gruppa. Det står for energiovervåkningssystem, men de nikker alle megetsigende når de blir kalt kommunens energipoliti.

– Vi har spurt om vi kan få blålys på bilen, ler Arvid.

– Hvis det er jævlige kaldt så er det vår skyld, legger Jarl til.

Overvåkningssamfunn

Et tyvetalls flagg er plottet inn i et kart på en skjerm foran Jarl. «Rykene skole» står det på ett av de grønne feltene, «Kilden kultursenter» står det på et annet. Et tredje er merket «Stinta skole», men det lyser rødt.

PASSER PÅ: Energipolitiet på Bjorbekk har digital kontroll i 70 prosent av kommunens bygg. F.v. Frode Pedersen, Arvid Danielsen og Jarl Bollmann Pedersen. Foto: Linda Christensen

© Jarle Kvam

Klimaledelse Arendal kommune 2016-2019

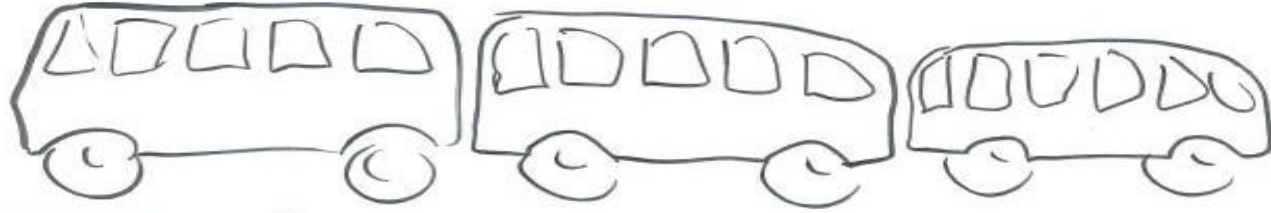
Månedlige møter med politisk og administrativ ledelse:

- Ordfører
- Varaordfører
- Komiteleder
- Opposisjonsleder
- Rådmann
- Kommunalsjef
samfunnsutvikling
- Klima- og miljørådgiver

- Status
- Forankring/kultur

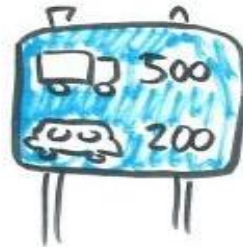

FORSLAG TIL TILTAK

HYPPIGERE KOLLEKTIVAVGANGER

DYRERE
BOM- OG
PARKERING
AVGIFTER

POSITIVE VINKLINGER PÅ KLIMAUTFORDRINGEN

LIVSSTILSENDRINGER
ER PÅ VEI!

– Dette hotellet er det eneste i sitt slag i verden

4 kroner koster det å bruke Arendals nyeste hotell – her din rullende venn trygt kan lade seg mens du er på byen.

» SAMFUNN

Ordfører Robert C. Nordli (Ap) stråler i det kjøtte mørket i P-hus P-hus mandag formiddag. Han er klar med saksa og har pyntet seg med kjedet i anled-

ring begivenheten.

– Fantastisk at vi nå åpner by-ans første sykkelhotell! Dette er det eneste i sitt slag i verden, et enestående konsept, sier Nordli.

» Vi er stolte

Mange har latt elsykkelen eller den dyre trykkyklen stå hjemme, fordi de ikke vil sette den fra seg i et vanlig sykkelstativ mens de koser seg i sentrum.

Det er det ikke lenger noen grunn til, for mandag åpnet rykeshovedstadens første sykkelhotell i P-hus, rett ved inngangen til skatehallen. Trafikksikkerhetskoordinator Tone

Worren Kløcker forteller at arbeidet med å tilby trygg sykkel-parkering i har pågått lenge.

– I dag er vi stolte og glade over at det endelig er på plass!

Dyre sykler billig sikret

Med vår og sommer kommer også anmeldelsene på stjålne sykler, mange av dem i høy prisklasse. Prosjektet i Arendal har per nå ingen oversikt over hvor mange sykkelstativet som er anmeldt.

Men forhåpentlig kan det bli færre framover, for her kan dyre sykler stå helt trygt, for fire kroner, uansett hvor lenge du blir

borte. Litt rimeligere enn å sette fra seg bilen, altså, og veldig mye sunnere.

– Du betaler med bankkort i automaten, to kroner når du låser deg inn og to kroner når du låser deg ut, forteller klima- og miljørådgiver Ragnhild Hammer.

Nærmere sykkelbyens mål

Arendal ble offisielt en av sykkelbyer våren for to år siden.

Klima- og miljørådgiver Hammer forteller at de nå vil bestrebe erfaringer i Arendal, slik at naboby Grimstad, som også er med i sykkelby-nettverket, kanskje kan få et lignende sykkelhotell i sine P-hus.

I avtalen Arendal forpliktet seg til i 2015, heter det blant annet at et hovedmål er «at sykkelbrøken i Arendal skal øke med 25 prosent innen 2020», og at et delmål er at «innbyggerne i sykkelbyen skal etter egen utvalg oppleve det mer attraktivt å sykles, og at «flere daglige reiser, til jobb, skole og fritidsaktiviteter, skal tas med sykkel».

– Hvis sykkelhotellet har blitt godt besøkt, vil vi vurdere å utvide til flere steder i byen, forteller ordfører Nordli.

Overvåkingskameraer

350.000 kroner har «hotellet» kostet. Arendal søker og fikk økonomisk støtte både fra nasjonale sykkelmidler og sykkelbyprosjektet.

El-Profils Jon Løv Karlsson og Frode Gundersen har levert hele sykkelhotellet, komplett med inventar, ledlys, betalingsløsning, stikkontakter og overvåkingskameraer.

– Sykkelen din er veldig trygg her, men er poeng er også at det å sette fra seg eller hente sykkel her også er veldig trygt, fordi det er kameraser som overvåker bunt, påpeker Kløcker.

Sykkelhotellet har samme åpningstider som P-hus for øvrig: fra 06–02.

Korteste vegger

Det grønne buket er spesielt signert av kommunens miljøkoordinator og trafikksikkerhetskoordinator i samarbeid med et ark-

STORT: Arendals ordfører Robert C. Nordli, trafikksikkerhetskoordinator Tone Worren Kløcker, og El-Profils Jon Løv Karlsson og Frode Gundersen.

tektfirma. Utferreisen har El-Profilen stått for, etter at firmaet vant anbudsrunden.

– Selve buket er grønt ferdig det står til vår profil som sykkelbyen Arendal. Vegane er sveiset av Hergun Sveierverk på Vegårshel, forteller Kløcker.

Verktøy og lading av elsykkelen

Metallstativet som rommer plass til å låse fast 16 sykler, er levert fra England. Her er også en stasjon med verktøy, hvis du må stramme bremsene eller fikse noe annet før hjemtur.

– På fram et det er seks stikkontakter her for lading av elsykkelen også, sier ordfører Nordli, som på grunn av en kneskade ikke selv tar seg frem på to hjul.

El-sykkelstativet har plass til 12 sykler, men altså seks stikkontakter. Ladeledning må du ha med selv.

» Liv Skeberg
liv@aplerposten.no

PENGENE RULLER INN, BLA 006 »

Sykkelbymidler og Nasjonale sykkelbymidler

SYKKELHOTELL ARENDAL: Ordfører Robert C. Nordli, Tone Worren Kløcker og Ragnhild Hammer i ferd med å innvandre en hotellgjest.

FOTO: LIV SKEBERG

Rød tråd mot byen

» ARENDAL: Slik ser det nye sykkelhotellet nære ved Kithelsbukta ut. Bildet er tatt fra Vesterveien.

av Marianne Løge. Nyheten inn mot og ut fra Arendal sentrum er iallfall godt syngelig!

Nå blir det elbil-kjør i kommunen

Å skal langt flere kommuneansatte umme rundt uten utslipp. Elbilandelen øker betraktelig, men også elsyklene har gjort inntog.

KLIMA OG MILJØ

en er beskjeden på en festedag. Klima- og miljørådgiver Ragnhild Hammer, hvor ordføringen er tatt på kjedet og skal klippe or. Hammer nå medgl at Arendal kommune ikke ligger i etliket over norske kommuner med sine klimatakt. Men nå er det nye, og det er derfor øbert. Cornels Nordli stiller ed kjede og saks.

Uppet
et pågår en bydlos liten trans- rrevelusjon i kommunen. erfar sponsor Hammer og råd- ver Jon Vidar Skogeng opp det de båndet, og ordføringen kan klare kommunens elbil-pool er åpet.

Ragnhild Hammer forteller at bilene som nå står på rad og ke i Torvet P-bus, harer til i m nye poolen, som gjør at an- ette på rådhuset, som tidligere er måttet benytte egen bil i tje- nsten, nå kan heste ut en elbil.

er fra 30 til 40 elbiler
illegg øker antall elbiler fra 30 -40 biler som går inn i vanlig neste innen helse- og omsorg i andre tjenester.

- Vi ble offefrie i bygringene re i 2015. Da ble den siste offe- nen faset ut. Nå tar vi et stort og mot offefri transport, sier ammer og forteller at særlig endoksonetaket har vært nke på eldre, og har minst prosent av bilparken sin, inn- dattet varebiler, på eldre.

ndfører Nordli, som allerede er gang med sin andre elbil, sier en er stolt over satsingen som i gjeves. Han har selv erfart at bil er svært godt alternativ, og inne fortelle den oppmøtte rsamlingen at kun én gang på ne to år som elbilist, har vært epet av rekkeviddeangst.

- I år på E18 ved Nedenes, i voldsomt snøvær hvor tra- den sto, og jeg måtte ha var- eapparat og viskerv på, så jeg len gikk mot null. Da ble det utriglading i Grimstad før jeg ette videre til Kristiansand, rtake han.

Lang rekkevidde

Salgssjef Fredrik Krabbe-Krud- sen fra Grønstad Motor Stou som har levert elbilene av typen Nissan Leaf, fortalte om en re- alitisk rekkevidde under vanlige bruksforhold med kjølig vær, på 17-18 mil.

Det er ifølge Hammer langt mer enn gjennomsnittet av dag- lig bruk for en kommunebil.

- Vi kommer til følge opp bru- kerne, det er ikke alle som er fortrolige med elbiler, men jeg tror de fleste vil se at det er både enkelt og morsomt, og kanskje noen blir fristet til å kjøpe seg elbil privat også, sier hun.

Driften av elbilene skal blant finansieres av pengene som spares på å ikke betale ut kjø- regodtgjørelse til de ansatte. Hammer beregner spart kjø- regodtgjørelse til å utgjøre en halv million kroner årlig.

Elsykler også

Men ikke bare bilene blir elek- triske. Nå, nå har Arendal også innført elsykler.

- Vi søkte og fikk støtte fra den statlige ordningen Klima- sats til å kjøpe inn 30 elsykler. De har vi fordelt på seks ulike tjenester. Det er helsesentrene, forebyggende ungdomstren, hjemmetjenesten i sentrum og på Solborg, enhet for psykisk helsevern, innmatstren på My- rasundet og Neskleen bofelles- skap. Helsesentrene har fått tre sykler, og de fikk akkurat plass til vekta for velling av bader i veska som følger med sykelen, smiler hun.

Full oversikt over bruken

Kommunen har full oversikt over bruksomstret for alle enheter. Og typen bil skal vur- deres i forhold til behovet.

Elbilfører Nordli skyter av elbilens fremkommelighet på vinterføre, med en tung batteri- ripske blir det god vekt over hjulene og veldig godt dreie- moment bidrar også. Men han er helt klar på at ingen ansatte skal være utrygge eller bli stå- ende fast, og han tenker særlig på hjemmetjenesten.

Har fortsatt firehjulstrekkere

- Vi har opplevd at ansatte har måttet benytte private biler for å komme frem. Slik skal vi ikke ha det i Arendal kommune. Og derfor har vi fortsatt en god andel firehjulstrekkere, forsikrer han.

Servicerådgiver Øyvind Tor- josen i RSA Bil, forteller at de nå har levert 48 biler av typen Su- zuki Swift, som nå er kommet i ny versjon med hybriddrift. Mo- delen har vært mye benyttet av hjemmetjenestene i mange

ÅPNER FOR ELBILENE: Ordfører Robert Cornelis Nordli klipper snoren og åpner elbilpoolen som får ned utslippene fra

Arendal kommune. Miljø- og klimarådgiver Ragnhild Hammer, og konsulent Jon Vidar Skogeng er fornyede snorholdere.

kommuner på grunn av fire- hjulskriften, og med hybrid- ningen reduseres forbruket og dermed utslippet. Etter leverin- gen til Arendal, står Grimstad og kommunene i østregionen for tur til å sine bensindrevne hybridbiler.

Arbeidsreise uten bil

Et annet moment med et utvi- det elbilpark for de ansatte, er de mange ikke lenger behaver å ta arbeidsreisen med bil, slik de måtte før, da måtte benytte sin egen bil i tjensten.

- Når det står en elbil og ven- ter på dem, så kan de gå, sykle, ta buss eller ferje til jobb. Å få

ned andelen arbeidsreiser med bil, er også et viktig miljøgrep, sier Ragnhild Hammer.

Den utskiftningen av bilpar- ken som gjøres nå, er en del av den fornyelse som gjøres hvert fjerde år. Ordføreren er sikker på at ved neste utskifting har teknologien kommet så langt at målet om nullutslipp langt på vei vil være nådd.

► **Tore Killingsen**
tor.k@ogderposten.no

KØLER OPP: Ordføreren sørger for lading på de nye elbilene.

kehu

interi B
lastikk

estians
• Plas

I brenge
ind.no

På vei mot lavutslippssamfunnet

ENDELIG: Bente Jansen var en av de første til å bruke den nye hurtigladestasjonen øverst i Østregate i Arendal onsdag 22.2.2017

Endelig hurtiglading i sentrum

Arendal får skryt fra elbilistene etter åpningen av den første hurtigladeren i sentrum, med to hurtige og seks semi-hurtige ladepunkter. (Agderposten 22.2.2017)

KRISTIANSANDSKVINNE FIKK JOMFRUSTRØMMEN

AV [ESBEN HOLM ESKELUND](#) PUBLISERT 22. FEBRUAR 2017 [NYHETER](#)

Arendal sentrums første hurtigladestasjon for elbiler ble høytidelig åpnet.

Arendal kommune – stolt
grunnlegger av:

Klimapartnere Agder

Kommuner og statlige:

AUST-AGDER
FYLKESKOMMUNE

VEST-AGDER
FYLKESKOMMUNE

Fylkesmannen i Aust- og Vest-Agder

SØRLANDET SYKEHUS

UNIVERSITETET I AGDER

Grimstad
kommune

ARENDALE KOMMUNE

KRISTIANSSAND
KOMMUNE

RISØR KOMMUNE
DEN HYTEL BY VED SKAGERAK

TVEDESTRAND KOMMUNE
Aktiv hverdag - trygg framtid

Private og andre:

UGLAND
Eiendom AS

Husbanken

asplan viak

agder energi

tradewind.no

MARKEDSKRAFT
ANALYSING AND MANAGING ENERGY

ERNST, KRISTIANSSAND
BY JORGE BASTOS

TYHOLMEN, ARENDAL
BY JORGE BASTOS

KRISTIANSSAND
BY JORGE BASTOS

THON
Hotel Arendal

Dyreparken Utvikling AS

Frameworks

Returkraft

Avfall Sør

Agder Renovasjon
Bæst for miljøet

Gromstad Auto

DURAPART

Miljøfyrtårn®

CO₂focus

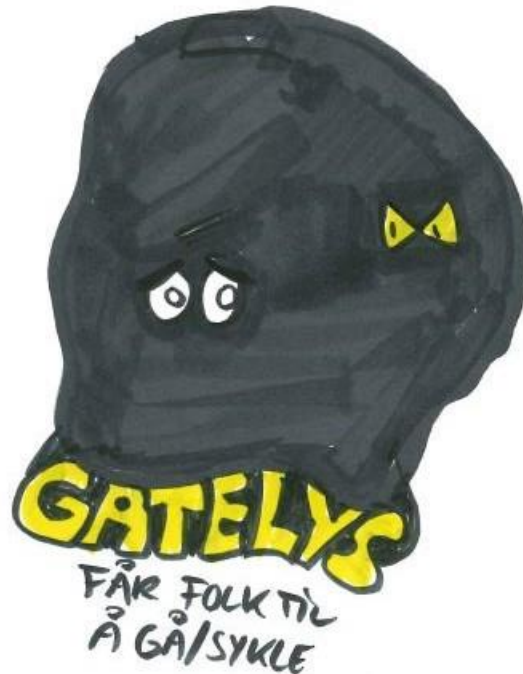

ASKO

DYRKE I HØYDEN

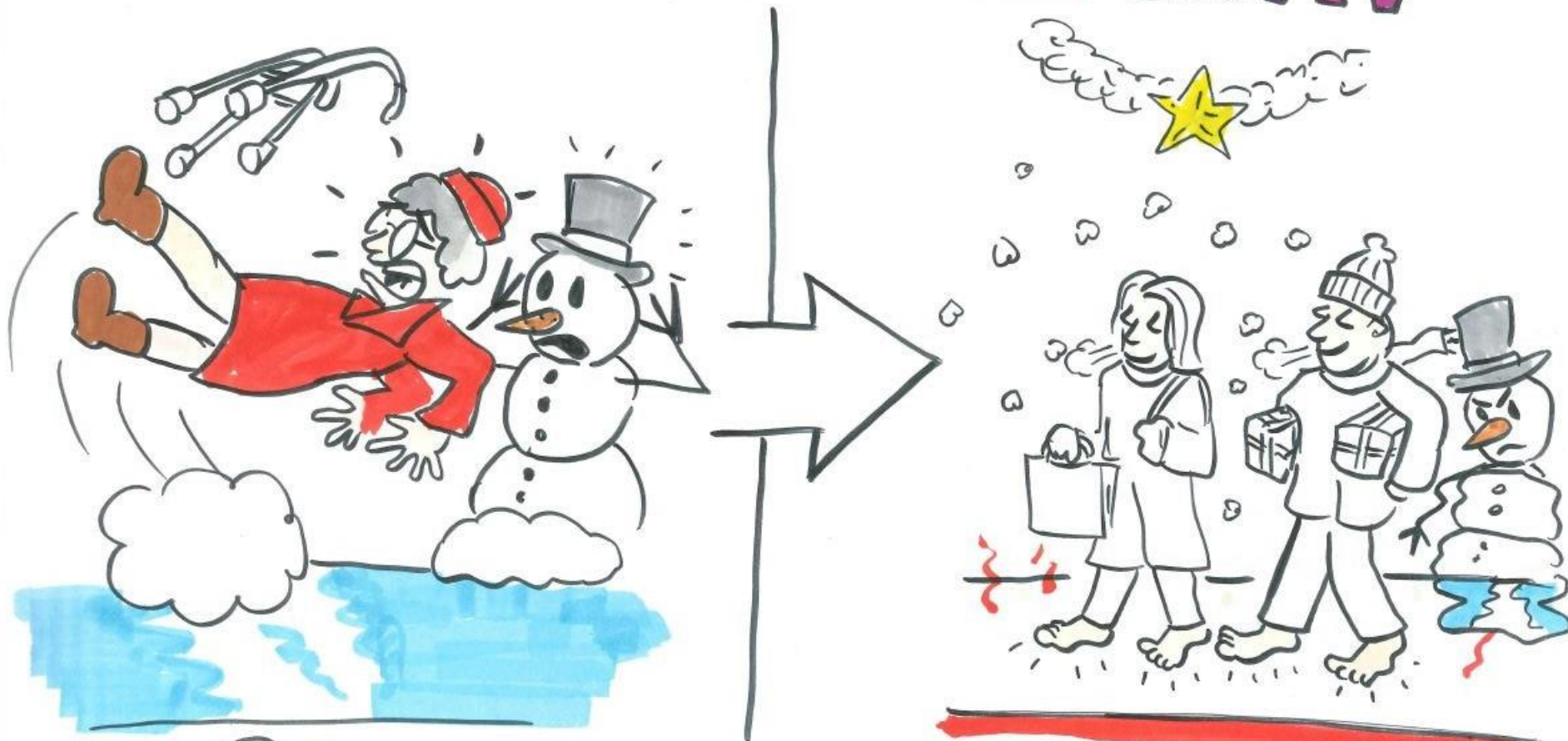

MILJØ INN I SKOLE/BARNEMAGE

FOLKEHELSEPERSPEKTIV

i FJERNVARME

UTFORDRINGER I KLIMARBEIDET

PS! Alle tegninger i denne presentasjonen krediteres Cicero